

Zbigniew Kękuś

Mgr Z. Kękuś – Instytut Ekonomiki Przemysłu,
Akademia Ekonomiczna w Krakowie.

Pożytek z firm polonijnych

31 grudnia 1988 r. w województwie krakowskim miało swoje siedziby 28 zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości (1). Odprowadziły one do budżetu w ramach zobowiązań podatkowych ponad 5 miliardów zł. Zatrudniały w 1988 r. 2943 osoby, ich produkcja sprzedana wyniosła 18029,7 mln zł (66 proc. – udział 5 firm).

Poddanych analizie 28 przedsiębiorstw reprezentowało 11 gałęzi przemysłu, a struktura gałęziowa ich produkcji sprzedanej przedstawiała się następująco (w kolejności według klasyfikacji GUS): przemysł metalowy 7,1 proc., precyzyjny 2,9 proc., środków transportu 1,7 proc., elektroniczny i elektrotechniczny 0,6 proc., chemiczny 15,8 proc., materiałów budowlanych 0,8 proc., włókienniczy 4,6 proc., odzieżowy 4,2 proc., skórzanym 10,6 proc., spożywczy 14,3 proc., pozostałe gałęzie przemysłu 37,4 procent. Wyroby o przeznaczeniu rynkowym stanowiły 52 proc. ogółu produkcji, artykuły zaopatrzeniowe 30 proc., 12 proc. produkcji miało przeznaczenie eksportowe, a 4 proc. – było udziałem usług przemysłowych.

Jeśli od sumarycznej wartości produkcji sprzedanej badanych przedsiębiorstw odjąć odpowiednie dane dla jednego z nich (2) to struktura sprzedaży według kierunków jej przeznaczenia przedstawiać się będzie następująco: rynek 68 proc., artykuły zaopatrzeniowe 14 proc., eksport 14 proc., usługi 4 proc.

Wyroby firm polonijnych reprezentują bardzo zbliżony poziom jakości, choć żaden z nich nie był oznaczony znakiem „Q” lub „1”. Jednakże w okresie objętym badaniami (1988 r., pierwsze półrocze 1989 r.) strat poniesionych w następstwie niskiej jakości

produkcji żadna z firm nie miała (reklamacje jakościowe: od 0,0002 do 0,001 proc. całkowitej wartości sprzedaży). Stąd wniosek, że produkty zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości reprezentują jakość określoną w literaturze przedmiotu mianem „społecznie akceptowanej”: zaspokajają potrzeby ich użytkowników (aspekt społeczny) oraz nie powodują marnotrawienia czasu pracy i środków produkcji zużytych na ich wytworzenie (aspekt ekonomiczny). Zdarzające się przypadki pogorszenia jakości produkcji mają swe źródło (w opiniach firm) przede wszystkim w wadach dostarczonych im przez krajowych kontrahentów surowców i materiałach oraz opakowaniach, a także wielokrotnie powtarzające się przypadki naruszenia pozostałych, poza jakościowymi warunków umów o dostawy surowców i materiałów.

W celu niezależnienia sprawności przebiegu procesów produkcyjnych od wspomnianych dolegliwości firmy polonijne wybierają często alternatywę – import zaopatrzeniowy. Połowa spośród badanych przedsiębiorstw dokonała w 1988 r. zakupu surowców i materiałów na rynkach zagranicznych na łączną kwotę 517 tys. dolarów oraz 590 tysięcy rubli.

Wariant „rozwinęcia zasobów” oparty na imporcie maszyn i urządzeń stosowano w 1988 r. 33 proc. badanej zbiorowości. Wartość pojedynczych zakupów wynosiła od 3 do 54 tysięcy dolarów. Nakłady inwestycyjne poniesione przez wszystkie firmy polonijne województwa krakowskiego wyniosły w 1988 r. 874,3 tys. zł, z czego 70 proc. zostało przeznaczonych na zakup maszyn i urządzeń. Dziewięć firm

całą pulę swych środków rozwojowych zainwestowało w maszyny i urządzenia. Inwestowanie przez zagraniczne przedsiębiorstwa drobnej wytwórczości w rozwój najbardziej aktywnej i szybkozrotnej grupy rodzajowej środków trwałych – wobec wczesniej prezentowanej struktury ich produkcji według jej przeznaczenia – wzmocni niewątpliwie „efekt rynkowy” działalności tych firm. Nadmienić należy, iż dla 5 przedsiębiorstw, w których analizowano stopień umorzenia majątku trwałego ogółem oraz maszyn i urządzeń wynosił on średnio odpowiednio 24,5 oraz 19,6 procent.

Zagraniczne przedsiębiorstwa drobnej wytwórczości stosują także jako element swej strategii rozwojowej ekspansję przestrzenną. Krakowskie firmy uruchomiły ponad 20 filii, większość – w pobliskich miasteczkach i wioskach. Dodać należy, iż w mieście oraz w przyległych doń miejscowościach posiada swe siedziby 9 filii zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości z innych województw.

* * *

Poniżej – niektóre wnioski z badań:

– zagraniczne przedsiębiorstwa drobnej wytwórczości uruchamiane są przede wszystkim na obszarze miasta. Wynika to niewątpliwie z wiążących się z tym udogodnień – łatwo dostępna infrastruktura techniczna, szeroki rynek zaopatrzenia i zbytu, dostęp do środków łączności itp.,

– znaczna część ich produkcji (70 proc. zaspokaja potrzeby rynku wewnętrznego, w niewielkim natomiast stopniu przedsiębiorstwa te zaangażowane są w produkcję eksportową. Pewien nie-

dosyt pozostawia jednak struktura asortymentowa oferty rynkowej firm polonijnych; znikomy jest odsetek produktów reprezentujących nowoczesne gałęzie przemysłu,

– produkty firm polonijnych reprezentują jakość „społecznie akceptowaną”,

– warianty rozwoju stosowane przez zagraniczne przedsiębiorstwa drobnej wytwórczości zasługują na społeczną aprobatę; inwestowanie w maszyny i urządzenia przynosi szybki efekt podażowy, uruchamianie filii powoduje także zwielokrotnienie oferty podażowej, zapobiega ponadto odpływowi w poszukiwaniu pracy ludności z miejscowości ich siedzib,

– wstępne oceny funkcjonowania nowej prawnej „infrastruktury” działalności gospodarczej z udziałem podmiotów zagranicznych potwierdzają kontynuację tendencji do podejmowania przez powstające obecnie firmy preferowanych rodzajów działalności produkcyjnej. Zasadne wydaje się zatem rozpatrzenie ewentualności zastosowania przywilejów natury ekonomiczno-finansowej, skłaniających zagranicznych inwestorów do angażowania kapitału w inne pożądanego ze społecznego i gospodarczego punktu widzenia rodzaje produkcji – w przemysł elektroniczny i elektrotechniczny, precyzyjny itp. W obszarze podobnego zestawu preferencji (prawno-ekonomiczno-finansowych) powinni znaleźć się także, najbardziej chyba pożądanymi – z wielu względów – przedstawiciele Polonii.

Zbigniew Kękuś

1. Firmy te zlokalizowane były w samym Krakowie oraz w podmiejskich miejscowościach: Myślenice, Niepolomice, Klaj, Skawina, Zabierzów, Zielonki. 75 proc. wytworzonej przez nie w 1988 r. produkcji sprzedanej oraz 72 proc. ogółu zatrudnionych reprezentowały przedsiębiorstwa ulokowane na obszarze miasta.

2. Potentat – ponad 30 proc. ogólnej wartości sprzedaży badanych przedsiębiorstw; zdaniem autora w ten sposób uzyskujemy bardziej wiarygodny obraz omawianego zagadnienia.